

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної та
навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історико-культурна спадщина Києва

для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	032 Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Семестр	<u>8</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>екзамен</u>

Викладач: Терес Наталія Володимирівна, кандидатка історичних наук, доцентка, доцента кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2024_/2025_ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
на 2025_/2026_ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.

Розробниця:

Терес Наталія Володимирівна, кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

 проф. Капелюшний В.П.

Протокол № ¹⁴ від « 21 » 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № ¹⁰ від « 25 » 06 2023 року

Заступник голови науково-методичної комісії доц. Купчик О.Р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечити цілісні знання про особливості формування історико-культурної спадщини Києва, основні пам'ятки, які внесені до Списку ЮНЕСКО, пам'ятки культурної спадщини України національного і місцевого значення в Києві. За допомогою пам'яткознавчого контексту презентувати головні об'єкти матеріальної і духовної спадщини, науки і промислового виробництва столиці України; здобути знання, необхідні для екскурсійно-краєзнавчої діяльності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні події в історії України та Києва.
2. *Вміти* аналізувати опрацьовувати наукову літературу, зокрема й іноземну, проводити пошукову роботу у бібліотеках.
3. *Володіти елементарними навичками* аналізу явищ матеріальної і духовної культури, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Курс складається з **двох змістових модулів**.

Перший присвячений аналізу джерелознавчої бази та історіографії дослідження, вивченню археологічної спадщини Києва, охоронних зон історичних ландшафтів Києва, топонімічного простору та міської забудови; питанням збереження літературної та мистецької спадщини Києва.

Другий модуль присвячено вивченню пам'ятних місць, пов'язаних з подіями Української революції 1917-1921 років, урбаністичної та індустріальної спадщини Києва ХХ – ХХІ століття, військово-історичної спадщини, увічнення пам'яті героїв Небесної сотні та російсько-української війни.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у забезпеченні цілісних знань щодо характеру, специфічних рис історико-культурної спадщини Києва; аналізі існуючих археологічних та природних ландшафтів, особливостей топонімічного простору Києва, характеристик літературної та мистецької спадщини; виявленні місць і пам'яток, пов'язаних з подіями Української революції 1917-1921 років; військово-історичних об'єктів та пам'ятників, меморіалів, історичних цвинтарів та пам'ятних знаків.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> основні джерела дослідження та історіографічні здобутки дослідження історико-культурної спадщини Києва.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання (реферат)</i>	5

українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний період або проблему (в тому числі з краєзнавства, історико-культурного туризму та екскурсійної справи).									
ПРН 05. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.	+	+	+	+	+	+	+		+
ПРН 09. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.	+	+	+				+		+
ПРН 16. Вміти організовувати краєзнавчі та інші види екскурсій і турів пізнавального характеру.			+	+	+	+	+	+	+
ПРН 17. Вміти розробляти екскурсії та тури історико-культурного спрямування.		+	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 18. Вміти впроваджувати та організовувати тематичні екскурсії та тури на основі історико-культурної спадщини України та країн світу.	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.3. – 5 балів/3 бали*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.5. – 5 балів/ 3 бали.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1. – 5 балів/ 3 бали.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.6. – 5 балів/ 3 бали.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.2, 3.1. – 20 балів/ 5 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4., 3.2. – 20 балів/ 5 балів.

* максимальний бал/ мінімальний бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: екзамен.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи; бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 –6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7 –11.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

<u>Змістовий модуль 1.</u>			<u>Змістовий модуль 2.</u>			Екзамен
Історико-культурна спадщина Києва від найдавніших часів до кінця XIX століття.			Історико-культурна спадщина Києва XX – початку XXI століття.			
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
Самостійна робота (виконання індивідуально го завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуально го завдання)	Семінари	Модульний контроль	
5 (максимум)	20 (максимум)	5 (максимум)	5 (максимум)	20 (максимум)	5 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до 15 березня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до 1 травня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4-5 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 3-2 балів;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно перша декада вересня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4-5 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 3-2 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю (орієнтовно перша декада лютого).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи(МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (остання декада березня) і **Контрольна робота ЗМ2** (перша декада травня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 10 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 5 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 36 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історико-культурна спадщина Києва від найдавніших часів до кінця XIX століття.			
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Історико-культурна спадщина: поняття, класифікація.	2	-	6
Тема 2. Археологічна спадщина Києва. Охоронні ландшафти.	2	-	6
Тема 3. Топонімічний простір Києва: історія формування.	2	1	6
Тема 4. Пам'ятки церковної архітектури та монастирі Києва	2	2	5
Тема 5. Пам'ятки міської забудови кінця XIX – початку XX ст. Історичні садиби Києва.	2	2	5
Тема 6. Літературна та мистецька спадщина. Музеї та музейна архітектура Києва.	2	1	5
<i>Індивідуальна робота 1.</i>			10
<i>Модульна контрольна робота 1</i>	1	-	-
Змістовий модуль 2. Історико-культурна спадщина Києва XX – початку XXI століття.			
Тема 7. Київські адреси Української революції 1917-1921 років.	2	2	6
Тема 8. Індустріальна спадщина Києва.	2	2	6
Тема 9. Історія науки і техніки Києва в пам'ятках.	2	2	5
Тема 10. Урбаністична спадщина XX – початку XXI століття. Київське передмістя.	2	2	5
Тема 11. Військово-історична спадщина. Меморіали й історичні цвинтарі. Увічнення пам'яті героїв Небесної сотні та російсько-української війни.	2	2	5
<i>Індивідуальна робота 2.</i>			10
<i>Модульна контрольна робота 2.</i>	1		
Разом	24	16	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 24 год., семінари – 16 год., самостійна робота – 80 год.

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Ієвлева В. Пам'ятки індустріального розвитку Києва кінця XIX – першої третини XX століття. К., 2008.
2. Забудова Києва доби класичного капіталізму або як і коли міста стало європейським / М. Кальницький, Н. Кондель-Пермінова. К.: Варто, 2012.
3. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів. Навчальний посібник / За заг. ред. А.П. Коцура, В.Ф. Колесника, Н.В. Терес. К.: Книги-XXI, 2005.
4. Історія Київського університету: монографія у 2-х томах. Т. 2. / О.В. Вербовий, І.М. Мороз, О.В. та ін.; за ред. Л.В. Губерського, І.К. Патриляка, В.Ф. Колесника, А.І. Чуткого.К.: ВПЦ «Київський університет». 2019.
5. Київ та його околиця в історії та пам'ятках / Під ред. М.Грушевського. К.: Держвидав України, 1926.
6. Павленко Ю.В. Нарис історії Києва. К.: Фенікс, 2003.
7. Терес Н.В., Іваницька Л.В. Тоталітарна топоніміка радянських вулиць Києва в особах. Документи і матеріали. К.: Саміт-книга, 2019.
8. Третяк К.О. Путівник по зруйнованому місту. К., 2004.
9. Федорова Л. Становлення і розвиток киевознавства (кінець XVIII – початок XX ст.) Регіональна історія України. Збірник наукових статей. 2011.№ 5. С. 175-194.

Додаткова:

1. Байковий некрополь: Історичний фотоілюстрований довідник / В.О. Жадько (автор- упорядник). К.: СПД Жадько В.О.2004.
2. Берлінський М.Ф. Історія міста Києва. К.: Наук. думка, 1991.
3. Володимирська. Культурологічний путівник. К.: Амадей, 1999.
4. Дегтярьов М.Г., Реутов А.В. Михайлівський Золотоверхий монастир. К.: Техніка, 1997.
5. Другі киевознавчі читання: історія та етнокультура. До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29 березня 2017 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, М. В. Борисенко, А. П. Коцур, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. К., 2017.
6. Живучі у модерному місті. Київ кінця XIX – кінця XX століття / Упор. О. Бетлій, К. Лиса, О. Мартинюк. К.: Дух і літера, 2016.
7. Невелєв О.М., Бондар О.В. Інноваційний Київ: Промисловість і наука. К., 2001.
8. Киевознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Київ, 27 березня 2014 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. К., 2014.
9. Музеї. Меценати. Колекції: зб. наук. праць, під ред. Супруненко О. Б. Полтава, 2000.
10. Треті киевознавчі читання: історія та етнокультура. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2020 р.) / Редкол.: О.П.Реєнт (голова), В.П.Капелюшний, І.К.Патриляк, О.П.Гончаров, Н.В.Терес. К., 2020.
11. Федорова Л. Д. З історії створення Музею Києва (1837–1936). Український історичний журнал. 1991. № 12. С. 134-140